

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
«Облік і аудит»
(назва освітньої програми)

на тему: «Облік, контроль та аналіз виробництва та реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг (на прикладі «АТ Одесагаз»)»
(назва теми)

Виконавець:

студентка ЦЗФН

Бурдаковська

Влада Олександрівна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Гайдаєнко Ольга Миколаївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток економіки України в сучасних умовах господарювання обумовлює необхідність кардинальних змін в системі організації та ведення бухгалтерського обліку. Основний зміст цих змін полягає в приведенні всіх елементів системи у відповідність з новими економічними реаліями.

Реформування економіки, проходження процесів приватизації та роздержавлення ліквідувало підпорядкованість більшості підприємств державним органам управління, що привело, в свою чергу, до руйнування звичних систем обліку та звітності, і, відповідно, зниження корисності і співставності фінансової інформації. Посилення, в останні роки, впливу податкової системи на бухгалтерський облік надто негативно характеризує його стан та розвиток.

Загальні питання обліку і контролю та аналізу виробництва та реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг висвітлювались у працях відомих вітчизняних учених-економістів. Значну увагу їм приділяли Голов С.Ф., Сопко В. В., Бутинець Ф.Ф., Максимова В.Ф., Герасименко В.О., Ткаченко Н.М., Шара Є.Ю., Дерун І.А., Швець В.Г., Гура Н.О., Мельник Т. Г., Засадний Б.А., Волкова Н.А. та ін. Проте, в умовах нескінченних змін правил бухгалтерського обліку, у зв'язку зі втратою чинності одними та виданням натомість нових законодавчих актів, інструкцій, положень та листів виникають проблемні ситуації та невирішені питання в організації та методиці обліку, контролю та аналізу операцій, пов'язаних з виготовленням та реалізацією готової продукції, що обумовлює актуальність теми дослідження.

Мета дослідження. Метою дослідження є узагальнення теоретичних, методичних і практичних підходів щодо удосконалення системи обліку, контролю та аналізу виробництва та реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг.

Завдання дослідження:

- теоретично обґрунтувати поняття «готова продукція», розкрити його економічну сутність та значення як об'єкт бухгалтерського обліку;
- на основі існуючих методів оцінок готової продукції, запропонувати найбільш ефективні для досліджуваного підприємства виходячи із вибраної облікової політики;
- розкрити документальне забезпечення обліку готової продукції та її реалізації;
- розкрити ефективність системи внутрішнього контролю готової продукції та запропонувати напрями удосконалення контролю таких операцій на вітчизняних підприємствах;
- провести аналіз ефективності використання ресурсів підприємства та визначити можливі резерви збільшення обсягу послуг підприємства.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є діюча система обліку, контролю і аналізу виробництва та реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг на досліджуваному підприємстві «АТ Одесагаз».

Предмет дослідження. Предметом дослідження виступає сукупність теоретичних, методичних та організаційних питань, пов'язаних з обліком, контролем та аналізом виробництва та реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг.

Методи дослідження. У роботі було використано загальнонаукові методи дослідження: аналіз, синтез, індукцію, дедукцію- при вивченні теоретичних основ обліку та контролю; математичні методи при розрахунку економічних показників; порівняння для зіставлення даних фінансової звітності підприємства у динаміці років та ін.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є законодавчі та інші нормативно-правові акти, наукові статті, монографії вітчизняних та зарубіжних

вчених, матеріали наукових конференцій, дані засобів масової інформації та мережі Internet за темою дослідження, а також первинна документація, облікові регістри, внутрішня та зовнішня звітність базового підприємства.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (36 найменувань) та 14 додатків. Загальний обсяг роботи становить 94 сторінок. Основний зміст викладено на 60 сторінках. Робота містить 8 таблиць, 4 рисунки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичне аспекти обліку, контролю та аналізу виробництва та реалізації готової продукції»* досліджено генезис теоретичних підходів до трактування економічної сутності готової продукції, розглянуті оцінка та завдання обліку готової продукції та її реалізації; облік витрат на виробництво готової продукції та особливості обліку собівартості послуг відповідно до П(С)БО.

У другому розділі *«Порядок формування та відображення в обліку виробництва та реалізації готової продукції (товарів, робіт, послуг) на «АТ ОДЕСАГАЗ»* наведена загальна характеристика підприємства «АТ Одесагаз» та його діяльності, досліджено практичні питання та напрямки удосконалення обліку виробництва та реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на «АТ Одесагаз».

У третьому розділі *«Аналіз та контроль виробництва та реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) підприємства»* проаналізовано ефективність діяльності підприємства «АТ Одесагаз», досліджено методичні аспекти внутрішнього контролю та шляхи його покращення на «АТ Одесагаз».

ВИСНОВКИ

У роботі здійснено теоретичні узагальнення і запропоновано вирішення наукового завдання, яке полягає в дослідженні та розробці науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку, контролю та аналізу виробництва та реалізації продукції, товарів, робіт та послуг підприємства. Результати дослідження дають підстави для таких висновків:

1. При організації обліку виробництва та реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) основним моментом є визначення її характеру. Згідно з цією ознакою продукцію групують за формою (уречевлена, результати виконаних робіт, результати наданих послуг), ступенем готовності (готова, напівфабрикати, незавершене виробництво) та технологічною складністю (проста та складна, остання в свою чергу поділяється на основну, побічну та супутню).

2. Одним із основних завдань цінового обліку продукції є приведення різної продукції до єдиного виразу – вартісного. В бухгалтерському обліку готова продукція повинна оцінюватись у відповідності до П(С)БО 9 «Запаси» за первісною вартістю. Але оскільки така вартість може бути визначена лише після збирання всіх витрат та калькулювання її фактичної собівартості, постає потреба в щоденному обліку наявності та руху готової продукції для визначення її вартісних характеристик. Оцінка готової продукції при її продажу залежить від облікової політики підприємства, в частині оцінки запасів при їх вибутті. При цьому можуть застосовуватись методи, передбачені П(С)БО 9 «Запаси».

3.Обрана облікова політика АТ «Одесагаз» будується на основних принципах бухгалтерського обліку і фінансової звітності: автономності, обачності, послідовності, безперервності, повного висвітлення подій, періодичності, єдиного грошового вимірника, нарахування та відповідності доходів та витрат.

4. На АТ «Одесагаз» обліковою одиницею бухгалтерського обліку запасів вважається найменування запасів. Застосовується безперервна система оцінки запасів. При складанні балансу здійснювалася оцінка запасів та відображалась у бухгалтерському обліку і звітності з первісною вартістю. Суми доходів відображені в бухгалтерському обліку відповідно до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 18 «Дохід» (IAS 18 Дохід). Витрати відображені в бухгалтерському обліку згідно з відповідними Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку.

5. Доходи і витрати нараховуються та відображаються в обліку АТ «Одесагаз» не рідше разу на місяць, у строки, передбачені обліковою політикою, незалежно від періодичності нарахувань (розрахунків), яка вказана в угоді з контрагентом.

6. В зв'язку з вимогами діючого законодавства та МСФЗ, була проведена дооцінка основних засобів до справедливої вартості, що значно збільшило амортизацію у 2018 році. Такі зміни не передбачені в діючих тарифах, що призвело до значних збитків в основній діяльності товариства.

7. Для обліку виробничих витрат і визначення собівартості виготовленої продукції призначений активний рахунок 23 “Виробництво”, який розглядається у двох аспектах: з одного боку (дебет), це рахунок, на якому накопичуються витрати, понесені у зв'язку з виробництвом продукції (робіт, послуг), отже, це калькуляційний рахунок, з іншого боку (кредит), - це рахунок матеріальний, оскільки на ньому показується незавершена обробкою (переробкою, комплектацією) продукція у цехах, або готова продукція, яку ще не передано з цеху на склад. На підприємстві АТ «Одесагаз» йдеться про виконання робіт, надання послуг, тому цей рахунок також, з одного боку – калькуляційний, з іншого – хоча й не зовсім матеріальний, проте такий, що показує цілком визначену цінність, адже з нього списуються не витрати, а готові роботи (послуги).

8. На підприємстві АТ «Одесагаз» облік ведеться у програмі 1-С Бухгалтерія в версії 8.2. Варто зазначити, що більшість документів ведеться в електронному вигляді, при цьому використовується комплекс зведеного обліку та складання звітності. Проте існує проблема відсутності деяких форм первинного обліку або незаповнення реквізитів. Основними шляхами вирішення проблем організації бухгалтерського обліку є:

- запровадження раціональних схем документообігу, а саме: слід визначити, які документи заповнюються в електронному вигляді, а які - в паперовому, що дозволяє із найменшими затратами трудових, матеріальних, фінансових ресурсів забезпечити своєчасне виконання поставлених завдань;

- для розширення можливостей використання облікової інформації про отримані доходи пропонується підприємству використовувати розроблені аналітичні відомості обліку доходів, які побудовано в розрізі видів діяльності, зокрема, операційної (основної та іншої операційної). Аналітична відомість обліку доходів від основної діяльності - призначена для відображення облікової інформації про доходи від реалізації готової продукції (товарів, робіт, послуг).

Вона призначена для аналітичного відображення облікової інформації про доходи підприємства, а також для її попереднього накопичення, групування та узагальнення даних, що містяться в первинних документах.

Її застосування в практичній діяльності підприємств розширить можливість використання облікової інформації про доходи, дозволить керівництву приймати

обґрунтовані управлінські рішення, здійснювати процеси контролю, аналізу та прогнозування прибутку з метою його оптимізації.

Щоденне заповнення цих реєстрів дасть змогу здійснювати оперативний контроль за реалізацією продукції, застосуванням цін та їх змінами, надходженням виручки.

9. Під час дослідження було встановлено, що ефективність функціонування системи внутрішнього контролю багато в чому залежить від якості інформаційного забезпечення суб'єктів контролю, отримання якісної і своєчасної інформації про стан діяльності, яка в т.ч. залежить від надійності комп'ютерних програм, що забезпечують збір, вимірювання, реєстрацію, обробку, зберігання й передачу різних видів інформації. Разом із дотриманням запропонованих принципів функціонування системи внутрішнього контролю (своєчасності, постійності, відповідності, концептуальної цілісності, доступності, конфіденційності, відповідальності, розмежування обов'язків та ефективності) максимально можливим повинно стати оптимальне поєднання організаційно-кадрових, режимних й технічних компонент системи внутрішнього контролю на всіх етапах технологічного циклу обробки облікової інформації на підприємстві.

10. Аналіз ефективності використання ресурсів на АТ «Одесагаз» показав, що існує перспективний резерв підвищення обсягів діяльності за рахунок більш ефективного використання основних засобів в сумі 260161 тис.грн. Для збільшення віддачі основних засобів підприємству рекомендується переглянути структуру основних засобів з метою доведення питомої ваги активної частини основних засобів до рівня попереднього року, а також збільшити віддачу активної частини основних виробничих засобів за рахунок недопущення внутрізмінних втрат робочого часу, а також за рахунок збільшення середньогодинної виробітки і підвищення коефіцієнту змінності обладнання. Також підприємству рекомендується зменшити втрати та простої обладнання з організаційно-технічних причин.

11. Опрацювання теоретичних засад поняття “маржинальний дохід” дозволило обґрунтувати його сутнісні характеристики та визначити, що до маржинального прибутку АТ «Одесагаз» не можуть застосовувати класичні методи впливу у зв'язку з наступними факторами:

- запровадження заходів щодо зменшення собівартості виробництва: державним регуляторним органом затверджуються рівні операційних витрат, які практично завжди нижче фактичних витрат на передачу та постачання газу.

- нарощення обсягів виробництва: компанії не мають можливості впливати на обсяги газопостачання, адже вони залежать від кількості та категорії споживачів на встановленій території.

- розширення асортименту виготовленої продукції: основна діяльності компаній – лише з передачі та/або постачання газу. Один із шляхів отримання додаткового прибутку - надання інших додаткових послуг, не пов'язаних з ліцензованою діяльністю.

- зміни в ціновій політиці: цінове регулювання на ринку електроенергетики встановлено на державному рівні, АТ «Одесагаз» не може самостійно впливати на вартість послуг з передачі та/або газопостачання.

Найбільш практичний варіант забезпечення прибутковості АТ «Одесагаз» - це оптимізація витрат послуг з передачі та/або газопостачання шляхом планування нормативно визначених елементів калькуляції собівартості таких послуг з прив'язкою до очікуваного маржинального прибутку. В свою чергу, це – планування кошторису, впровадження управлінського обліку за місцями їх виникнення, етапами формування, статтям калькуляції витрат та оперативний аналіз відхилень.